

K Ü L Ö N F É L É K .

 Olvasóinkhoz. Tisztelettel tudatjuk, hogy folyóiratunk következő száma a közbejövő nyári szünet miatt a szept.-okt. számmal egyszerre fog megjelenni.

Felügyelő - gondnoki beiktatás a kolozsvári Kollégiumban. Szép és bensőséges ünnepe volt f. é. április 29-én a a kolozsvári ősi kollégiumnak, amikor ünnepélyesen iktatta be hivatalába *dr. Gál Kelemen* és *dr. Gyergyai Árpád* felügyelő-gondnokokat. Az ünnepélyt a teológiai akadémiai ifjúság precíz éneke vezette be, mely után Szent-Iványi Sándor h. teológiai tanár imádkozott. Dr. Boros György püspök történelmi visszapillantással nyitotta meg az ünnepélyt. Ezután dr. Gál Kelemen a főgimnázium multjára vonatkozó, történelmi, dr. Gyergyai Árpád pedig a beszélő szervek fejlődését ismertető tanulmányt olvasott fel. A nagyszámú hallgatóság meleg óvációban részesítette a két, külföldi viszonylatban is elismert tudóst. Az egyetemes egyház nevében dr. Szent-Iványi József főgondnok, a kollégium nevében Gálffi Zsigmond igazgató, a Teol. Akadémia nevében Vári Albert dekán mondtak szívből jövő üdvözlő beszédeket. Üdvözlő iratokat küldöttek: a kolozsdobokai, az aranyos-tordai, a marosi és a kereszturi egyházkörök, valamint a sz.-kereszturi főgimnázium igazgatósága. Végül dr. Ferencz József f. ü. gondnok hatásos zárószavai és a főgimnázium énekkarának összhangzó éneke zárta be a történelmi jelentőségű ünnepélyt. A székfoglaló beszédeket jövő számunkban közöljük.

Geréb Zsigmond nyugalomba ment. Május 1-től kezdve Geréb Zsigmond fiatfalvi lelkészt a saját kérésére s a nyugdíj-bizottság javaslatára az E. K. T. nyugalomba bocsátotta. Az unitárius lelkészi karnak egy munkás és közbecsült tagja, ki hivatását lelkiismeretesen fogta fel és töltötte be. A törvények útvesztőjében járatosabb alig volt valaki közülünk, s azok betűjéhez senki jobban nem ragaszkodott. Határozott egyéniség. Bár sokszor szélsőséges

úton járt, de mindig a közjavanak munkálása volt célja. Az irodalomnak barátja és művelője. A rend és pontosság embere és őre. Testi és lelki erőben még hosszas és boldog éveket kívánunk neki. Helyébe a püspök úr a hívek egyhangú kívánságára Ürmösi Gyula sz.-kereszturi gimn. felügyelőt nevezte ki, akit örömmel üdvözlünk s Isten áldását kérjük munkájára.

Lelkészi jubileum. A hom.-jánosfalvi egyházközség május 21-én szép ünnepélyt rendezett abból az alkalomból, hogy lelkésze: *Kiss Sándor* 25-ik szolgálati évét betöltötte. Üdvözlét az egyházközségnek, mely a lelkészi munkát ilyen formában is méltányolni tudja. De üdvözlét a lelkésznek is, e határkónél! Adja Isten hogy a terhes, de gyönyörűséges igát egészségben és jó kedvvel hosszú időn keresztül hordozhassa.

Szathmári János jogi dr. Szathmári Jánost, a fiatal unitárius nemzedék jeles képzettségű tagját a kolozsvári egyetemen jogi doktorrá avatták. A saját erején és szorgalmán emelkedő ifjú barátunknak sok sikert kívánunk.

A felső fehérvári unitárius ifjuság május hó 21—23. napjaiban Alsórákoson jól sikerült konferenciát rendezett. A konferencia műsorát gyakorlati tárgyú előadások, megbeszélések: Nagy Endre dr. Reformok a gazdasági életben, Nagy Ferenc: Gyümölcstermelés stb., sportversenyek és szórakoztató számok gazdagították. Bárcsak a felső-fehérvári unitárius ifjuság ezen az úton haladna tovább is. (E J)

A kopenhágai kongresszus ünnepélyes megnyitása augusztus hó 14-én lesz. Megnyitja dr. M. C. Van Monrik Broekman, a hollandiai szabadelvű keresztények egyesületének elnöke. A kongresszus tárgyköre három kérdésre tagozódik: 1. A vallás a gyakorlati életben; 2. liberális vallás és egyetemes egyház; 3. mit jelent a kinyilatkoztatás a mi számunkra? A kongresszuson dr. Varga Béla teol. tanár is szerepel egy felolvasással.

Rev. Hugh Warnok a következőképen határozza meg az unitáriusokat: Unitáriusok azok a keresztények, akik egyedül az Istent, az Atyát imádják, hiszik, hogy az Isten kinyilatkoztatja magát a természetben és az emberi életben, legfőképen Jézusban, elvetik Jézus istenségét, de állítják, hogy az ő istenségében minden ember részes. (E J)

Dr. Earl Morse Wilbur, ki az elmúlt évben meglátogatott minket is, a kopenhágai konferenciával kapcsolatban zárandoklást tervez Lengyelországba. A konferencia végeztével indulnának

Kopenhágából, meglátogatnák Krakow, Pawlikowice, Wieliczka, Lukawice és Rakow, unitárius történelmi nevezetességű helyeket, melyek a szocinianizmussal állnak szoros kapcsolatban. (E. J.)

Adjunk „Unitárius szellemű bibliát“ népünk kezébe.

1571. jan. 6-án a marosvásárhelyi országgyűlés János Zsigmond fejedelem elnöklete alatt megpecsételte Dávid Ferenc nagy művét, törvényesítette az unitárius vallást. A feljegyzések szerint az öröm határtalan volt; az országgyűlés, a fejedelem és az ország nagyjai mind közös örömben osztozkodtak. Talán ebben az ihletett pillanatban vonult végig Dávid Ferenc lelki szemei előtt a tordai, a gyulafehérvári és a nagyváradai hitviták emléke, melyek az ő dicsőségének, nagy szellemének tanúi. Ezeknek hatása alatt fogamzott meg a biblia helyes fordításának gondolata, „mivel a hitviták folyama alatt mélyebben és áthatóbban tanulmányozván azt, több helyt betoldásokat, és unitárius irányú értelmeket derített fel“ (Jakab E. Kolozsvár története II, 219 l.) 1571-ben egy bizottságot nevezett ki a keleti nyelveket értő tudósokból, előbb Máthé nevű lengyel, később Palaeologus Jakab görög tudós elnöklete alatt. E bizottságnak utasítása ez volt: „a bibliát görög és zsidó eredeti szövegből hibátlanul s a róm. kat. iránytól és színezettől megtisztítva fordítsák le“. Possevinus Antal vilnai jezsuita úgy adja elé a dolgot: „Dávid Ferenc célja az volt, unitárius szellemű bibliát akart a nép kezébe adni, azt remélve, hogyha az eredeti helyes értelemmel fordítatik át, abban vallása tanai új megerősítést fognak találni“. (Dávid F. emléke Jakab E. I. 201—204. II). Sajnos, Dávid Ferencet és a bizottságot meggátolta Báthori Istvánnak, az új fejedelemnek Dávid Ferenc és az unitárius egyház ellen érzett ellenszenv, melyből kifolyólag Palaeologus Jakabnak, a híres görög tudósnek 1577-ben végképen el kellett hagynia igazgatói székét és Erdélyt. Azonban az eszme nem akadt el, 1875-ben Simén Domokos kiváló hittudósunk újból fölvetette, de fájdalom, megvalósításában, betegsége és korai halála meggátolta.

Midőn az utóbbi időben lelki örömmel látom azokban a falvakban és városokban, melyekben Dávid Ferenc korában népes gyülekezeteink voltak, megújulni az „Egy Isten“ eszméjét, ennek hatása alatt alkalmasnak és időszerűnek látom újból felvetni a kérdést, vajjon nem lenne-e időszerű Dávid Ferenc törekvését megvalósítani: „Unitárius szellemű bibliát adni hiveink kezébe“.

Buzogány Kálmán

Redfern Lőrinc: „A vallásos és polgári szabadságról“. Redfern az unitáriusoknak a Manchester kerületi, március hó 14-én tartott gyűlésén a következő figyelemreméltó beszédet mondotta: A vallásos és polgári szabadság sohasem volt nagyobb veszélyben, mint ma. A demokráciának lassú és vajudó módszereit félredobták a gyors cselekvések kedvéért. A durva erőszak és elnyomás uralmának kísérlete hirtelen előállott, hogy szembe álljon velünk; ez egy eltemetett korszaknak a szelleme, amely nem találhat állandó talajt a világ életében. Egy vagy más uton az emberi fejlődés fő áramlata visszaszorítja ketrecébe, ahová való. A vallásszabadságról szólva, Redfern figyelmeztet arra, hogy minden életet formáló vallásnak lényege a kötelezettségekben állott. Az a vallás, amely a dolgokat könnyen veszi, halálra van ítélve. Annak nincsen szózata; az nem talál semmi visszhangra. „Szoros a kapu“ olyan legenda, amely fogságba ejti az elmenőt. Nagyszerű dolog, ha a korlátozásoktól szabadok vagyunk, de nyomorultak vagyunk, ha nem vagyunk szabadok. Tudunk magunknak határt szabni. És egy szabad egyház nemcsak általános irányu iskolája a szabadon gondolkozóknak, hanem hívő embereknek gyülekezete, melyet célok és ideálok irányítanak. A szabad egyházban kutatás és újrakutatás kézről-kézre megy. Ha övé a jövő, a múlt is az. Szabadnak lenni a régi és az új dolgoktól, egyszerre az előjoga és bizonyítéka a szabadságnak. A revíziót azonban gyakran összezavarják a reakcióval s a reformot az ujtással. A közbeszédben gyakran halljuk, hogy „a tekintély vallását“ szembeállítják „a szabadság vallásával“, mint-ha azok egybe nem kapcsolható ellenségek volnának. Ebből két szerencsétlen következtetés származik. Az első az, hogy némelyek azt gondolják, hogy a szabadság a magánszeszélynek szabad folyása: „Azt tehetem és mondhatom, ami nekem tetszik“. Másodszor vannak előkelő férfiak, mint Lord Hugh Cecil, akik a szabadságot úgy tekintik, mint összevisszaságot és törvényteleniséget s arra igyekeznek, hogy a képzeletük szerinti zürzavart tisztázzák. És az a megszámlálhatatlan fölfedezés, amit a vallás világa napról-napra tesz, csak a szabadság vallásában lel meg az igazi tekintélyt — a szellemnek a tekintélyét. Nekünk az a szent feladatunk, hogy ezt az igazságot mutassuk be a világnak. A liverpooli székesegyház körüli vita minden felekezetű és rangú embertől sok örömteljes megnyilatkozást váltott ki. A rokonszenvnek ez a túláradó megnyilvánulása

új reményt és bátorságot kell, hogy nekünk adjon. Minden embernek, a jobb szárnyon vagy a balszárnyon levőnek az a kötelessége, hogy harcoljon a bénító és lelket ölő szepáratizmus ellen és emlékezze mindenki arról, hogy a „kisebbség“ kultusza éppen annyira tőrbevaló lehet, mint a „többség“ kultusza. Mi nekünk a szabad keresztény álláspont körül kell csoportosulnunk, azzal, hogy a „keresztény“ éppen annyira hangsúlyos, mint a „szabad“. Mi ebben a keresztény szellemben születünk és növekedünk és ez alapja lesz a legnemesebb munkának.

A brassói templom-ügy. Több alkalommal felhívtuk olvasóink figyelmét a brassói unitárius egyházközség templom-építési mozgalmaira, mert úgy éreztük, hogy ez nem csupán helyi érdekű mozgalom, hanem egész egyházunk érdeke. Annál nagyobb volt örömmünk, amikor a város által adományozott s telekkönyvileg is az egyházközség nevére írott telken, a város képviselőjének jelenlétében április 29-én szép ünnepély keretében az alapkövet letették. Az ünnepély a hívek buzgóságát fokozta, az adakozási kedvet növelte. A vállalkozó az egyházi főhatóság által jóváhagyott szerződés alapján az építést megkezdte. A munka serényen folyt, a fundamentum emelkedése fokozta a hívek örömet. Már szinte látták évek hosszú sora óta lelkesedéssel és áldozattal előkészített tervük és vágyuk megvalósítását. Ekkor, mint derült égből a villám, úgy csapott le a belügyminiszterium 9036/1934 sz. rendelete, mellyel az építést beszüntette. Azóta hiában kísérelt meg az egyházközség és az egyházi vezetőség mindent, hogy az akadály elhárításával a megkezdett munkát tovább folytassa. Az építés szünetel. A hívek lelkesedése alvó félben. De mi hisszük, hogy az isteni gondviselés ezt a látszólagos csapást is az ő ügye javára fogja fordítani.

Gyász hírek. *Abrudbányai Rédiger Géza* gátfalvi lelkész, élete 46-ik, boldog házassága 4-ik, lelkészi szolgálatának 24-ik évében április 19-én elhunyt. Jeles testi, lelki és szónoki tulajdonságokkal volt megáldva Istentől. Becsült nevet és szép lelki örökséget vett át atyjától, a kiváló szabédi költő paptól. Papi működését Kénosban kezdte, honnan rövidesen Marosvásárhely tüntette ki bizalmával. Innen Ny.-Gátfalvára ment. Sok beváltatlan reménységet vitt korai sírjába. — *Iszlay Erzsébet*, néhai Iszlay Márton leánya, élete 39-ik évében, Dicsőszentmártonban ápr. 16-án elhunyt. Földi élte szenvedésciért találjon gazdag kárpótlást ama jobb hazában. —

Kovács Albertné, Kálnoki Bedő Berta élete 48-ik, második házassága 13-ik évében, május 11-én, hosszas szenvedés után, lelkét visszaadta teremtőjének. Most már teljes árvaságra jutott Deák Berta és Piroska a felejthetetlen jó anyát gyászolják. — *Özv. Pálffy Jánosné sz. Sárosy Klára* élete 79-ik özvegysége 24-ik évében, hosszas szenvedés után Csegezen örök nyugalomra tért. A csegezi egyházközség jóltevőjét vesztette el benne, aki áldozó szeretetének évről-évre tanubizonyságát adta. Végredeletében pedig az egyházközségről szintén nagylelkűen gondoskodott. — *Vajda Béla* ny. körjegyző élete 71-ik, boldog házassága 42-ik évében hosszas szenvedés után május 25-én Vámosgálfalván elhunyt. Gondos családapa, lelkiismeretes tisztviselő volt, kinek emlékét a hála és kegyelet őrzi. Dr. Vajda Béla dicsőszentmártoni ügyvéd édesapját vesztetette el benne.

Nyilvános nyugtázás.

A Keresztény Magvetőre az utolsó nyugtázás óta a következő befizetések történtek:

Gvidó Béla 50, Pál Tamás 50, Péterffi Mihály 50, Székely Tihamér 50, Benczédi Pál 50, Szász Dénes 50, Ekárt Andor 50, Pap Zsigmond 50, Kozma Zoltán 50, Katona Ferenc 50, Lőrinczi Domokos 50, Pálfi Árpád 50, Pál Dénes Zsákod 50, Lőrinczi László 50, László Balázs 100, Pál Dénes Siménfalva 50, Török Elek 50, Katona József 100, Péter Ödön 50, Bálint Albert 50, Timén Domokos 50, Zoltán Sándor 100, Bedő Miklós 50, Kővári Jakab 50, Fazakas Jenő 50, Balázs András 54, Nagy Béla Muzsna 50, Báró József 50, Vári Domokos 50, Fülöp Zoltán 50, Halmágyi János 50, Csongvai Lajos 50, Máthé Zsigmond 50, Pető Kálmán 50, Keresztési Dénes 50, Biró Izsák 50, Pap Gyula 50, Benedek Mihály 50, Bedő Árpád 50, Végh Benjamin 50, Lőfi Ödön 50, Kovács Lajos 50, Kovács Imre 50, Benedek Gábor 50, Székely Kelemen 50, Gál Mózes 50, Antonya Mihály 50, Kisgyörgy Imre 50, Fazakas Béla 50, Gombási János 50, Biró István 50, Weres Béla 50, Árkosi Tamás 50, Gálfi András 56, dr. Szathmári Miklós 50, Lőrinczy Dénes esp. 50, Gál Gyula 50, Benczédi Domokos 50, Nagy Domokos 50, dr. Lőrinczi István 300, Kovács Irén 150, Fülöp Elemér 50, Erzsébetváros 100, Gál Ernő 200, dr. Zsákó István 500, dr. Szolga Ferenc 350, Szentmártoni Kálmán 200, Magyarorszávt 500, Fülöp Zoltán 50, Halmágyi János 50, Csongvai Lajos 50, Máthé Zsigmond 50, Pethő Kálmán 50, Keresztési Dénes 50, Biró Izsák 50, Benedek Mihály 50, Bedő Árpád 50, Fazakas Béla 50, Gombási János 50, Biró István 50, Weres Béla 50, Árkosi Tamás 50, dr. Szathmári Miklós 50, Lőrinczi Dénes esp 50, Benczédi Domokos 50, Gál Gyula 50, Nagy Domokos 50, Benczédi Pál 50, Ekárt Andor 50, Pap Zsigmond 50, Kozma Zoltán 50, Katona Ferenc 50, Lőrinczi Domokos 50, Pálfi Árpád 50, Pál Dénes Zsákod 50, Lőrinczi László 50, László Balázs 100, Pál Dénes Siménfalva 50, Katona József 100, Péter Ödön 50, Simén Domokos 50, Zoltán Sándor 100, Bedő Miklós 50, Kővári Jakab 50, Fazakas Jenő 50, Nagy Béla Muzsna 50

(Folytatjuk.)

Tisztelettel kérem az előfizetési díjak és hátralékok be-
küldését, hogy a folyóiratot pontosan küldhessük.

Cluj, 1934. június hó 8.

Hadházi Sándor,
pénztárnok.

Unitárius egyházi művek.

Imák és imakönyvek:

- Dr. Boros György Szívemet Hozzád emelem, (kötés szerint különböző ar). Szentábrahám-Csifó: Ima könyv, 60 Leutól felfelé.
 Vári Albert: Imádságos könyv, 1925, 16 rétet, 224 oldal 45.—, 60.—, 85.—, 150.—, 200.—

Beszédek:

- Bölony Vilmos: Profétáljatok 100—
 Channing E. Vilmos: A tökéletes élet. (Fordították az unitárius tanárok) Cluj, 1881. 8 r. 176 old. 25—
 Csifó Salamon: Szolgálat az Úr előtt. Szent-Iványi Sándor: Jézus emberarca. 1929. 16 r., 147 old. 100—
 Többen: Pályadíjjal jutalmazott unitárius egyházi beszédek, (kadta: Gálfi Lőrinc) Cluj, 1916. 8 r., 118 old. kötve 60—
 Vári Albert: Keressétek először Istennek országát. Odorheiu, 1927. 8 r., 142 old. 100.—
 Weress B.: Ime az ember. 90—

Ágendák:

- Ütő Lajos: Bölcső mellett (keresztelési beszédek) 50—
 — Megnyilatkozásunk helye, (urvacsorai beszédek) 50—
 — Myrtusok között, (esketési beszédek). Cristur, 1927. 8 r., 74 old. 50—

Theológia, filozófia és neveléstudomány.

- Benczédi Pál: A vallás-tanítás története. Cluj, 1915. 8 r., 74 old. 30—
 Dr. Borbély István: A Magyar Unitárius Egyház hitelvei a XVI. században. Cluj, 1914. 8 r., 83 old. 40—
 Carpenter—Dr. Kiss: A kereszténység helye a világ vallásai között. Cristur, 1923. 8 r., 70 oldal 50—
 Carpenter—Dr. Kiss: Buddhizmus és kereszténység. Cluj, 1925. 8 r., 167 old. 100—
 Dr. Csiki Gábor: Hiszek egy Istenben. Cluj, 1926. 8 r., 157 old. } Kötve 90—
 } Füzve 70—
 Dr. Gál Kelemen: Brassai küzdelmei a magyartalanságok ellen 50—
 Dr. Gál Kelemen: Brassai mint Philosphus. Cluj 1899. 8 r., 105 old. 20—
 Gálfi Lőrinc: A hitvallások története. Cluj, 1916. 9 r., 472 old. 100—
 " " Legközelebb Jézushoz Cluj, 1915. 8 r., 55 old. 30—

- Haller—Boros Jenő: Az evangéliumok nőalakjai. Cluj, 1930. 16 r., 30 old.
 Dr. Gál K.: Brassai Sámuel
 Dr. Kiss E.—Hall: Egy Unitárius hitvilága
 Lőrinczy D.: Az ismeretlen tanítvány megszólal
 Dr. Kiss Elek: Az Isteni Törvény útja. Cluj, 1924. 8 r., 248 old.
 Lupton—Lőrinczy László: Miért vagyok unitárius?
 Savage—Kovács: A kereszténység fejlődéstörténete. Odorheiu, 1927. 8 r., 156 oldal
 Szentábrahám—Derzsi: A keresztény hitstudomány összege. Cluj, 1899. 8 r., 412 oldal
 Ürmösi József: A gyakorlati theologia főbb irányelvei
 Dr. Varga Béla: A jelentés logikai alkata Bpest, 1916. 8 r., 34 old.
 " " A lelkiismeret. Cluj, 1909. 8 r., 89 old.
 " " A logikai érték problémája és kialakulásának története. Bpest, 1922. 8 r., 149 old.
 Vári Albert: Miért vagyok én unitárius. Cluj, 1916. 16 r., 20 old.

Történelem:

- Dr. Boros György: Dr. Brassai Sámuel Cluj, 1927. 8 r., 372 old.
 Dr. Boros György: Az unitárius vallás Dávid Ferenc korában és azután
 Channing E. Vilmos: Válogatott művei III. kötet. (Élet és jellemrajzok.) (Fordították az unitárius tanárok.)
 Jakab Elek: Dávid Ferenc emléke. Budapest, 1879. 8 r., 156l.
 Kanyaró Ferenc: Unitáriusok Magyarországon. Cluj, 1891. 8 r., 229 l.
 Kelemen Lajos: Ujai b adattár a Vargyasi Dániel-család történetéhez. Cluj, 1913. 8 r., 426 l.

Törvénykönyvek:

- Dr. Tóth György: Az Unitárius Egyház szervezete. I. k.
 Dr. Tóth György: Az Unitárius Egyház Rendszabályai
 Dr. Tóth György: Az unitárius egyház alkotmányának vázlatos jogtörténeti kifejlődése

Megrendeléseket kérünk az UNITÁRIUS IRATTERJESZTŐ címen Cluj, Unitárius Kollégium, küldeni.